

arietats i empelt d'olivera

autor

Jaume Brustenga

Al llarg de mil·lenis d'història, el cultiu de l'olivera ha anat enriquint-se amb varietats adaptades a necessitats, clima i orografia. L'empelt sobre ullastrès és una tècnica que està caient en desús en la moderna producció de plançons, però que a petita escala ens pot anar bé per aprofitar la resistència del peu i per a introduir les varietats que més ens interessin.

L'empelt d'olivera és un tema complicat. No és pas l'espècie més fàcil d'empeltar i, de fet, en la moderna producció industrial de plançons d'olivera no s'empelta, sinó que es fan esqueixos arrelats de les varietats a multiplicar. Sovint, però, en les plantacions antigues sí que trobem molts arbres empeltats: el conreu de l'olivera és antiquíssim i l'empelt ha estat interessant per introduir noves varietats o per multiplicar les més interessants, a més d'aprofitar els peus d'ullastrè que hi poguessin haver a la zona. D'altra banda, cal tenir en compte que la producció d'esqueixos d'olivera sense la tecnologia moderna —hormones d'arrelament, nebulització, etc.— tampoc

té un percentatge d'èxits molt alt, tot i que depèn força de les varietats.

A Artés —a la comarca catalana del Bages—, per exemple, tenim empeltada la varietat corbella, que es va estendre a principis del segle passat. Per cert, la majoria d'arbres vells que veiem en aquest municipi pertanyen a aquesta varietat: una de les poques doncs, que va resistir parcialment la glaçada de l'hivern de 1985.

A la zona del Montsià i Baix Ebre tota la olivera antiga està empeltada sobre ullastrè. Les principals que hi ha en aquesta zona són la farga, morrut i sevillenca. La varietat farga és la que presenta la majoria d'arbres antics. Cal tenir en compte que al Montsià s'hi concentra la major part d'oliveres considerades mil·lenàries de tot Catalunya i gairebé tots aquests arbres són de la varietat farga. Es creu que aquest fet va relacionat amb el gran vigor de l'arbre i amb la duresa i resistència a la putrefacció de la fusta d'aquesta varietat. A més, és molt productiva i la qualitat de l'oli és bona. La sevillenca és la varietat considerada més rústica i més resistent al fred. Fa un oli afruitat. La morrut és poc exigent en quant a poda, però la maduració de l'oliva és esglaonada i és sensible a l'ull de gall ("repilo" en castellà).

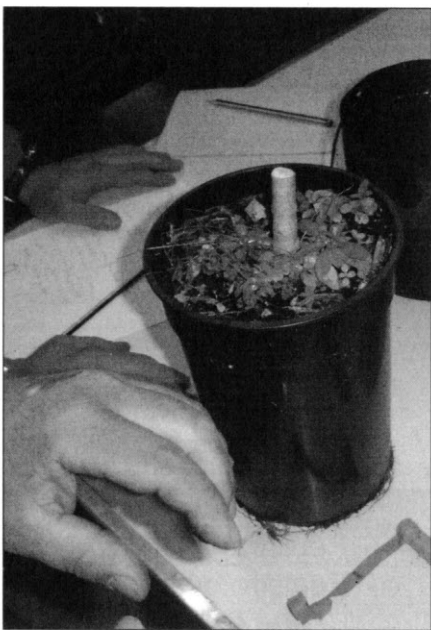
Però hi havia moltes altres varietats: llumet, fulla de salze, canetera, godellenca... aquesta darrera bona per a oliva de taula, o també la varietat marfil, que presenta les olives madures d'un color crema i fa un oli amarg, no comestible, però que tradicionalment s'usava com a medicinal, a part d'altres més conegudes com la caspolina o l'empeltre.

L'empelt d'agulla

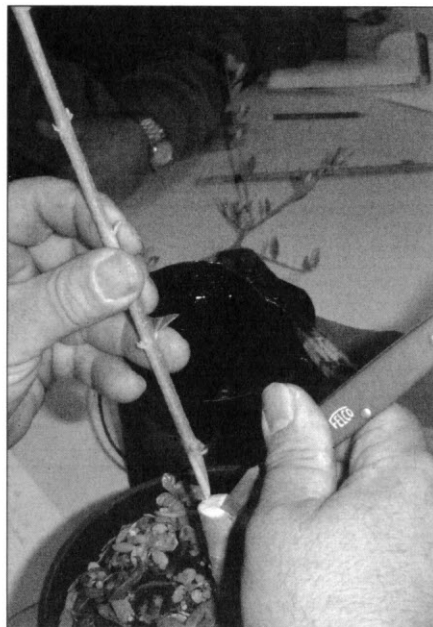
La cinquena jornada de portes obertes d'Esporus, el Centre de Conservació de la Biodiversitat Cultivada, realitzada el passat hivern a la finca de can Poc Oli de l'Escola Agrària de Manresa, va ésser un taller monogràfic sobre empelt d'olivera, a càrrec d'en Tòfol Fornós. Cinc-cents ullastrès plantats en torretes, uns quants ganivets, una munió de varetes de diverses varietats d'olivera i la perícia d'en Tòfol van ser la base del taller, que va comptar amb l'assistència de més de vuitanta persones.

Per a l'època que ens trobàvem, l'empelt d'agulla era el més adequat. Cal tenir sempre en compte que la varietat que empellem no pot anar vegetativament més avançada que el peu. Si no, hi ha el risc que la varietat "demani saba" i el peu no n'hi pugui donar per estar en aturada hivernal. Aquest fet pot provocar que l'agulla s'assequi.

El peu d'ullastrè té unes característiques interessants quant a resistència, però de vegades hi ha problemes d'afinitat entre la varietat que empellem i el peu, que ens provocaran el rebuig de

Per empeltar necessitem el peu d'ullastrè, les varetes de la varietat, pega casolana o màstic, pinzell, pasta de paper, ganivet i una mica d'art. J. B.

Un cop tenim l'agulla a punt, obrim el tall del peu ajudant-nos amb la punta del ganivet. J. B.

l'empelt, sense que ho puguem preveure.

Com en qualsevol empelt d'agulla, cal tallar el peu a l'alçada desitjada i esberlar-lo pel mig amb un ganivet. En aquest cas, els peus tenien un diàmetre aproximat de catorze o quinze mil·límetres, una mica just per a aquest empelt.

En algunes zones totes les oliveres antigues estan empaltades sobre ullastre, que els dóna vigor i resistència

Per preparar l'agulla hem de fer dos talls en biaix, per donar-li forma de tascó. A continuació obrim l'esberla que hem fet al peu, ajudant-nos amb la punta del ganivet i col·loquem l'agulla, que sempre serà més estreta i no ocu-

Un com reomplerts els forats amb pasta de paper, s'unten i es tapen totes les ferides amb màstic comercial o pega casolana. J. B.

parà tot el diàmetre del peu. Cal tenir en compte que el punt on s'acaba l'es-corça i comença la fusta, que anomenem càmbium, és on hi ha les cèl·lules de creixement i per tant, el lloc on es soldarà l'empelt. El càmbium del peu i de l'agulla ha de coincidir exactament. És recomanable que quan preparem l'agulla fem que la banda que quedarà a la part exterior, on farà el contacte amb el càmbium, sigui més ampla que la que quedarà a la part interior, per afavorir aquest contacte.

En Tòfol no és partidari de lligar aquest empelt perquè en el cas de l'olivera ja

queda prou fort. A continuació cal tapar totes les ferides amb pega, ja sigui màstic comercial o pega casolana que haurem d'escalfar. Ens dóna la recepta per a la pega:

4 quilos de pega grega
2 quilos de cera d'abella
1 quilo de parafina (fa la pega més fina)

Si no hi volem posar parafina, ho farem amb quatre quilos de pega grega per tres de cera. Un cop feta la barreja cal escalfar fins que es fongui, però per aplicar-la als empelts l'hem de tornar a deixar refredar fins que posant-ne una mica a la pell de sobre la mà, no ens cremem. Apliquem la cera amb un pinzell, vigilant que quedin totes les ferides ben tapades i sense descuidar-nos la part de dalt de l'agulla. Abans de posar la pega, però, en Tòfol posa una mica de pasta de paper dins els forats que han quedat. D'aquesta manera la pega només és una capa fina impermeable.

En zones molt fredes és bo posar una bossa de plàstic lligada de manera que protegeixi l'agulla.

A l'hora de plantar la olivera és recomanable posar-la prou fonda de manera que el punt d'empelt quedi sota terra. D'aquesta manera afavorim que franquegi la varietat —o sigui, que faci arrels—, tot i que s'aprofitarà del vigor de l'ullastre, però protegim la varietat en cas que un hivern fred ens mati la part aèria de l'arbre, perquè li donem la possibilitat que pugui rebrotar. □

Hortec

Fruites i verdures
de conreu ecològic

Valorem la feina del agricultor
i treballem de manera sostenible

Transversal 8, 47
08040 Mercabarna
Tel. 93 263 43 04
Fax 93 263 07 97
E-mail hortec@hortec.org